

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 17.1.2007
KOM(2007) 14 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

om indledning af konsultationer med Fiji på grundlag af Cotonou-aftalens artikel 96

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

om indledning af konsultationer med Fiji på grundlag af Cotonou-aftalens artikel 96

I. Baggrund

Som det vil huskes foreslog Kommissionen i maj 2000 efter kuppet og gidseltagningen samme år, at der skulle indledes konsultationer på grundlag af Cotonou-aftalens artikel 96. Efter at Rådet havde givet sin enstemmige tilslutning hertil, indledtes der konsultationer i oktober 2000. Dette resulterede i en beslutning om en delvis suspension af udviklingssamarbejdet i 2001. De sidste sanktioner blev ophævet den 7. november 2003. På daværende tidspunkt mente man, at en kombination af konsultationer og delvis suspension af udviklingssamarbejdet ville tilskynde til en positiv udvikling på Fiji. Da militæret nu seks år senere igen har overtaget magten på Fiji, står det imidlertid klart, at landets demokratiske institutioner og demokratiske kultur ikke har den fornødne styrke, og at der denne gang er behov for anderledes radikale midler.

Efter at der i to måneder havde hersket spændte forhold mellem regeringen og hæren på Fiji, styrtede militæret under ledelse af den øverstbefalende kommandør Voreqe Bainimarama premierminister Laisenia Qarases folkevalgte regering den 5. december 2006. Magtovertagelsen forløb tilsyneladende i første omgang uden blodsudgydelse. Dette er det fjerde militære kup på Fiji siden 1987.

Qarases regering var blevet valgt af Fijis befolkning ved almindeligt valg i maj 2006. I overensstemmelse med EU's nye politik for et udbygget partnerskab med Stillehavsøerne udsendte EU et komplet valgobservationspanel til Fiji med Istvan Szent-Ivanyi - forhenværende ungarsk minister og medlem af Europa-Parlamentet - som overordnet observatør. EU's observatører fandt, at valget var afviklet på redelig vis. Det står således med absolut sikkerhed fast, at Qarases regering havde fuld demokratisk legitimitet, og at den havde et stort flertal bag sig i parlamentet.

Kommandøren fratog præsident Iloilo den udøvende myndighed, afsatte premierminister Qarase, erklærede undtagelsestilstand og konsoliderede gradvist militærets magt. En række fremtrædende personligheder blev arresteret og kom i forhør; de fleste blev dog senere frigivet. Nogle blev afsat, bl.a. vicepremierministeren, den fungerende politikommisær, og den administrerende direktør for finansministeriet, der også fungerer som anvisningsberettiget forvalter af EU's udviklingsfond på Fiji.

En midlertidig 'premierminister' - en 77-årig forhenværende militærlæge og diplomat - blev taget i ed. Hans første handling var at råde kommandøren til at opløse parlamentet, hvilket skete. Den midlertidige premierminister trådte tilbage den 4. januar 2007. Premierminister Qarase fastholder imidlertid fortsat, at han er Fijis lovlige premierminister.

II. Situationen i dag

Situationen har ikke fuldt ud stabiliseret sig, men fortsætter med at udvikle sig. Militæret har averteret efter kandidater til regeringsposterne i den lokale presse. Klanhøvdingenes Øverste Råd, som ifølge landets forfatning skal udpege præsidenten og vicepræsidenten, afholdt møde den 20.-22. december 2006, hvor det fremsatte forskellige anbefalinger, bl.a. at militæret

skulle vende tilbage til kasernen. Kommandøren kritiserede Rådet og udtalte, at det for fremtiden kun kunne mødes, når han gav sin tilladelse hertil. Situationen forværredes i begyndelsen af januar 2007, da premierministeren gav udtryk for sin støtte til militæret og udpegede kommandøren til midlertidig premierminister. Domstolene er ydermere kommet under pres. Fijis presse rapporterede den 5. januar 2007, at der havde været et dødsfald under et militærforhør.

Magtskiftet er stødt på stor modstand. På dagen for magtovertagelsen udtalte præsident Iloilo, at han hverken støttede eller bifaldt militærets handlinger, men den 4. januar 2007 indtog han det modsatte standpunkt. Klanhøvdingene og de religiøse ledere har fordømt magtovertagelsen; Fijis dommere har udtalt, at de agter at forsvare retsstatens principper og forfatningen; den fungerende politikommissær stemplede magtovertagelsen som landsforræderi, hvorefter militæret fjernede ham fra posten. Medierne har ikke holdt sig tilbage, men er under pres fra militæret, som ikke ønsker nogen 'provokation'. Der har været mange tilfælde af passiv modstand og protestaktioner i befolkningen, men der ser ikke ud til at være nogen centraliseret eller organiseret modstand mod militæret. Militæret søger at undertrykke intern opposition og meningsforskelle med intimidation. Det kan ikke udelukkes, at befolkningens frustration - alt efter militærets opførsel - løber over og ender i vold.

Det seneste militærkup afviger tilsyneladende fundamentalt fra de tidligere magtovertagelser, idet det ikke afspejler spændinger mellem Fijis indfødte befolkning og den befolkningsgruppe, der er indvandret fra Indien; der er snarere tale om en konflikt inden for landets indfødte befolkningsgruppe, med forgrening til begge grupper.

Kommandørens udtalelser inden magtovertagelsen afspejler en række vigtige politiske klagepunkter, hvoraf nogle finder genklang i befolkningen. Der har været klager over racebettinget forskelsbehandling, som illustreret ved forskellige lovudkast, der udelukkende tilgodeser Fijis indfødte befolkning, kritik af at kontakten har været for nær til visse personligheder, som var involveret i kuppet i år 2000, og at de har fået overdraget vigtige funktioner, samt - udokumenterede - klager over korrupsion og nepotisme. Kommandørens standpunkt afspejler i en vis grad en opposition til landets traditionelle magthavere, i første række klanhøvdingene og de religiøse ledere, hvis stilling undergraves af moderne tendenser. Kommandørens holdning til Qarases regering hænger tilsyneladende sammen med et dårligt personligt forhold mellem de to mænd.

De bestræbelser på at mægle mellem Fijis premierminister og kommandøren, som New Zealands udenrigsminister Winston Peters har iværksat, er endt med, at premierministeren har gjort store indrømmelser. De er imidlertid fundet utilstrækkelige af kommandøren, enten fordi han er ude af stand til eller uvillig til at indgå et kompromis.

Militærkuppet strider både mod loven og forfatningen og repræsenterer et stort tilbageskridt for Fijis demokrati. Kuppet er blevet fordømt af alle, og således også af EU, som den 11. december 2006 udtalte følgende: *Rådet fordømmer militærets magtovertagelse på Fiji og afsættelsen af landets folkevalgte regering. Det beklager, at kommandør Bainimarama og Republikken Fijis militære styrker har afsat premierministeren og overtaget den udøvende magt i landet. Rådet opfordrer til en hurtig og fuldstændig tilbagevenden til demokratiske tilstande og reetablering af det civile styre så hurtigt som muligt.* Den 14. december 2006 fordømte Europa-Parlamentet på det skarpeste den militære magtovertagelse, og det samme gjorde den overordnede valgobservatør og medlem af Europa-Parlamentet Istvan Szent-Ivanyi i en separat udtalelse. Parlamentet opfordrede Kommissionen og medlemsstater til øjeblikkeligt at suspendere al ikke-humanitær bistand til Fiji, med undtagelse af de

undervisningsprogrammer, som forvaltes af ngo'er. AVS-landenes stats- og regeringschefer gav den 8. december 2006 udtryk for deres skarpe fordømmelse af kuppet mod Fijis legitime og folkevalgte regering. De Forenede Nationers Sikkerhedsråd har også fremsat en udtalelse, og Fiji trues nu en voksende international isolation, idet landet har fået frataget formandskabet i Samarbejdsorganisationen for Stillehavet, ligesom dets deltagelse i Commonwealth-rådene er blevet suspenderet.

Fijis partnerlande, og dermed også Frankrig og UK, har suspenderet det militære samarbejde. En række lande - bl.a. Australien, Frankrig og New Zealand - har indført målrettede sanktioner, medens nogle af Fijis internationale partnerlande har taget udviklings samarbejdet op til overvejelse eller reduceret det.

III. Forslag

Grundlaget for partnerskabet er artikel 9, stk. 2, i den AVS/EU-partnerskabsaftale, der blev undertegnet den 23. juni 2000 mellem Den Europæiske Union og AVS-staterne, inklusive Fiji, og som blev revideret i Luxembourg den 25. juni 2005. Overholdelsen af demokratiets og retsstatens principper samt menneskerettighederne er udgangspunktet for parternes indenrigs- og udenrigspolitik og danner dermed kernen i aftalen. I overensstemmelse med nævnte artikel og på baggrund af de omstændigheder, hvorunder magten har skiftet hænder på Fiji, skønner Kommissionen, at der må indledes en dialog med landets nye magthavere med henblik på afklaring af følgende punkter:

- (1) en hurtig og fredelig tilbagevenden til demokratiske tilstande inden for rammerne af den eksisterende lovgivning og under fuld overholdelse af forfatningen
- (2) oprettelse af en regering med et mandat fra og et flertal bag sig i det parlament, som blev etableret på Fiji ved frie og redelige valg i maj 2006, eller snarlig afholdelse af frie og redelige valg, således at en længere periode med en interimregering kan undgås
- (3) fastlæggelse af en plan med faste mål og kriterier for, hvornår disse er opfyldt, samt en tidsplan herfor
- (4) fuld overholdelse af menneskerettighederne, og herunder i første række ytringsfriheden
- (5) fuld overholdelse af retsstatens principper.

En dialog vil give Fijis nye magthavere mulighed for at argumentere for deres holdning til ovenstående punkt, og EU mulighed for at vurdere, om man på dette grundlag vil støtte landes bestræbelser på at sikre en bedre overholdelse af grundkravene i den reviderede Cotonou-aftale, eller om der bør træffes passende foranstaltninger, som omhandlet i artikel 96. EU holder de relevante partnerlande og interessenter informeret.

Kommissionen betragter dette anliggende som en hastesag, ikke blot på grund af omstændighederne omkring magtskiftet på Fiji og på grund af den form, som det politiske system, der blev indført af de nye magthavere, har antaget, men også fordi Den Europæiske Union to gange i løbet af de kritiske uger forud for militærkuppet gennem offentlige udtalelser fra EU's formandskab havde advaret militæret om, at det ikke har nogen rolle at spille i et demokrati.

Det er derfor ikke nødvendigt - jf. artikel 96, stk. 1, litra a), i den reviderede Cotonou-aftale - at udtømme alle muligheder for politisk dialog, som omhandlet i artikel 8 i samme aftale. Det bemærkes dog, at man viderefører den i artikel 8 omhandlede udbyggede dialog, både i håb om hurtig løsning og på baggrund af den betydning, som samhandel og bistand har i EU's og Fijis indbyrdes forbindelser. Kommissionen ønsker imidlertid en formel konsultation af de nye magthavere med henblik på drøftelse af deres tilsagn, inden den tager stilling til, hvilke foranstaltninger der bør iværksættes.

Kommissionen foreslår derfor, at Rådet indbyder Republikken Fiji til konsultation på grundlag af artikel 96 i den reviderede Cotonou-aftale, som anført i vedlagte udkast til brev.

Kommissionen foreslår, at det samarbejde, der allerede er iværksat, bl.a. som led i 7., 8. og 9. EUF, videreføres i konsultationsperioden, forudsat at finansieringsaftalerne overholdes. Den foreslår endvidere, at samarbejdsaktiviteter, der kan bidrage til en tilbagevenden til demokratiske tilstande og sikre en bedre forvaltningspraksis, også videreføres.

Kommissionen foreslår endvidere på baggrund af sukkerindustriens store betydning for Fijis økonomi, beskæftigelse og fattigdomssituation, at det indledende arbejde, der finansieres via de ledsageforanstaltninger til sukkerreformen, der blev godkendt under 2006-budgettet, fortsætter i konsultationsperioden, forudsat at Kommissionen finder, at forholdene tillader noget sådant.

BILAG

Republikken Fijis midlertidige premierminister
Suva
Fiji

UDKAST TIL BREV

EU-Rådet vedtog den 11. december følgende konklusioner: *Rådet fordømmer militærets magtovertagelse på Fiji og afsættelsen af landets folkevalgte regering. Det beklager, at kommandør Bainimarama og Republikken Fijis militære styrker har afsat premierministeren og overtaget den udøvende magt i landet. Rådet opfordrer til en hurtig og fuldstændig tilbagevenden til demokratiske tilstande og reetablering af det civile styre så hurtigt som muligt.* Det bør også nævnes, at magtovertagelsen blev skarpt fordømt af Europa-Parlamentet den 14. december.

Kommissionen mener, at de grundlæggende bestemmelser i den reviderede Cotonou-aftale er blevet overtrådt, både på grund af omstændighederne omkring magtskiftet på Fiji og på grund af den form, som det politiske system, der blev indført af de nye magthavere, har antaget. EU mener endvidere, at der foreligger et særligt hastende tilfælde, som omhandlet i artikel 96, stk. 2, litra b). Det følger derfor af artikel 96, stk. 1, litra a), i den reviderede Cotonou-aftale, at det ikke er nødvendigt at udtømme alle muligheder for politisk dialog, som omhandlet i artikel 8 i samme aftale.

Den Europæiske Union ønsker imidlertid en formel konsultation af regeringen, inden der træffes passende foranstaltninger. Kommissionen skal derfor på Fællesskabets og EU-staternes vegne indbyde Fiji til konsultationer under henvisning til artikel 96 i den reviderede Cotonou-aftale med henblik på en grundig analyse af situationen og af, hvilke korrigerende foranstaltninger der i givet fald bør træffes.

EU agter at anlægge en konstruktiv og åben holdning i disse konsultationer.

Disse konsultationer forventes at give Fiji mulighed for mere specifikt at gøre rede for, hvordan landet snarest og på fredelig vis kan vende tilbage til demokratiske tilstande inden for rammerne af den eksisterende lovgivning og under fuld overholdelse af forfatningen.

Kommissionen foreslår, at disse konsultationer afholdes snarest, på en for begge parter bejleglig dato, hos Rådet for Den Europæiske Union i Bruxelles.

Med venlig hilsen

På Rådets vegne

På Kommissionens vegne